

14 november 1975

Kwadijk is al 1000 jaar oud

KWADIJK - Bij het opnieuw samenstellen van de historie van het Zeevangsdorp Kwadijk, waarbij talrijke bronnen werden aangeboord – en wij zijn er zeker van dat de vermelding van de hierna vermelde gegevens beslist niet volledig zijn – moeten we beginnen met het jaartal 1212. In dat jaar kwam de naam van het dorp al voor op de kaart van een zekere De Vries, waarvan de naam was aangeduid als Cadyc. Bij nadere onderzoeken is verder gebleken dat de naam van het dorp al in het begin van de jaartelling voorkomt. Dit blijkt namelijk uit het feit dat omstreeks het jaar 980 het Karolingisch West-Friesland – dat geregeerd werd door het vorstengeslacht dat afstamde van Keizer Karel de Grote – sinds het einde van de 10^e eeuw in een burgeroorlog was gewikkeld met het voor die tijd moderne graafschap Holland. Ook Waterland en de Zeevangsdorpen behoorden tot dit graafschap. Deze oorlog duurde ongeveer 300 jaar en leidde tot een overwinning van de Hollanders op de Westfriezen. In het jaar 1289 kon een vredesverdrag tussen de twee strijdende partijen worden gesloten.

Uit de ze korte omschrijving kunnen we aannemen, dat Kwadijk in 980 al bestond, waarbij wij gerust durven te stellen dat het dorp zeker al van een respectabele ouderdom van zeker zo'n 1000 jaar is. Ondanks deze bewering kunnen wij niet vermelden wanneer precies de eerste bewoning – laten we zeggen wanneer de eerste nederzetting – ontstond. Zeer waarschijnlijk komen de eerste bewoners uit de noordelijker streken, mogelijk Friesland. Dat waren vissers die hun hutten bouwden langs het brede vaarwater Drey en daar hun boten meerden wanneer zij terugkwamen van de visvangst. Het is dus niet zo vreemd dat Kwadijk een langgerekt dorp is gebleven door de jaren heen.

Cadyck was een bloeiend vissersdorp.

Kwadijk ging dus, zoals gezegd, de geschiedenis in als een vissersdorp in het jaar 980. Volgens overleveringen moet het toen een welvarend dorp zijn geweest, waarvan de welvaart werd voortgebracht door de goede visvangst, waarvan de bevolking leefde. De visvangst werd uitgeoefend op de nabijgelegen grote meren Bamestra (Beemster), Pulmeri (Purmer) en Flevium (Flevo). Ook het Alkmaarder Meer werd wel bevaren, doch de vaartijd daarheen was belangrijk langer dan de andere meren, die zogezegd “bij de deur lagen”.

Door het toenemen van de welvaart verdwenen de hutten om plaats te maken voor houten huizen. Deze werden toen vrij dicht tegen elkaar gebouwd en volgens overlevering moet de bebouwing in vroeger jaren zo dicht zijn geweest dat er vele smalle straatjes en steegjes ontstonden. Deze waren zo smal, dat men er bij wijze van spreken “geen koe aan zijn staart doorheen kon trekken”. Of dit op waarheid berust?

Terugkomend op de bevolking, waarvan de mannen door hun werk soms wekenlang op de meren zwierven, verbrachten de vrouwen thuis hun werk dat ook vaak betrekking had op de visvangst, zoals het knopen of boeten van netten. Wanneer een vaartuig, beladen met vis, terugkeerde van de vangst, meerde het af aan de kade die was gelegen aan het toen brede vaarwater de Drey, dat in open verbinding stond met de Beemster- en het Purmer-meer. Met dit vaarwater wordt bedoeld de sloot, die gelegen is ten zuiden van de nieuwbouw met het natuurreservaat “Het vlot van Mehrtens” van Staatsbosbeheer (nu “Kwadijkervlot”). In de volksmond de Draai genoemd.

Bij het lossen van de schepen aan de kade – er schijnen nog resten van die kade aanwezig te zijn in het zojuist genoemde “vlot van Mehrtens” – kwamen de vrouwen de mannen te hulp. De vangst werd thuis bewerkt en later verkocht. Zo leefde de bevolking van het dorp haar bestaan en dat de bewoners welvarend leefden was te danken aan de rijke buit waarmee de vissersschepen na de vangst in hun dorp terugkeerden.

Toen brak het rampjaar 1212 aan. Onze provincie kreeg met een geweldige watersnood te kampen. Een groot gedeelte van de provincie werd door het water overspoeld. Het is zo hevig geweest dat in Noord-Holland naar schatting 60.000 mensen omkwamen in de golven. Niet alleen dat vele mensen het slachtoffer werden van deze natuurramp, ook verscheidene dorpen verdwenen in de golven en sommigen werden zelfs helemaal verzwolgen. In onze directe omgeving – in het hart van de Zeevang _ moet in die jaren een nederzetting zijn geweest, genaamd Raveldam (of Sint-Raefeldam), dat eveneens een prooi van het water is geworden. Nadat de noeste arbeid van de overgebleven bevolking met behulp van velen elders uit het land, het water was teruggedrongen, is er van Raveldam vrijwel nooit meer iets vernomen.

Het dorp Kwadijk, dat eveneens door de golven werd overspoeld en geheel werd weggevaagd door die vreselijke watervloed, is toen als vissersdorp geheel ten onder gegaan. Het dorp is daarna weer opgebouwd, doch niet meer zozeer als vissersdorp maar als landbouwdorp. De bevolking ging zich meer toeleggen op de landbouw, hoewel de visvangst toch nog wel door enkele bewoners werd bedreven. Het scheen dat de opbrengsten van de landbouw daarna een beter bestaan voor de bewoners bracht en mede daardoor werden de huizen nadien niet zo dicht meer tegen elkaar gebouwd. Er ontstonden geen zijstraatjes meer en nadat de dorpsweg verbeterd werd ontstond er een betere verbinding tussen de beide grote meren Beemster en Purmer. Het dorp kreeg een betere verbinding doordat de Slingerdijk, die omstreeks 1250 door Gerrit van Heemskerk – die een leenman was van een zekere Jan Persijn, die over ons gebied regeerde – was aangelegd. Deze weg heeft men zeer waarschijnlijk aangelegd om de Zeevang te omdijken om te trachten het aan alle kanten van de Zeevang golvende en opzweepende water tegen te houden.

Kwadijk is nooit een groot dorp geweest. Een bron, die genoemd wordt in de “Informacie” van 1514, vermeldt dat in die tijd het dorp – dat uit twee bannekwartieren bestond – ongeveer 36 huizen telde. In de 17^e eeuw keerde de betere tijden voor de bevolking weer terug. Toen was er sprake van dat

Kwadijk een der bloeiendste dorpen werd genoemd. Er werden meer huizen gebouwd, want het aantal dat in de jaren 1632 “langs de 600 meter lange weg waren getimmerd” bedroeg 154 stuks.

Ongeveer een veertigtal jaren later geven bronnen aan dat het dorp een grote ramp moest verduren, want er brak een grote brand uit, die gretig voedsel vond in de houten woningen. Het dorp werd zwaar geteisterd en vele huizen werden in de as gelegd. Het huizen bestand bedroeg omstreeks 1700 slecht 93 stuks en er was zelfs nog één molen overgebleven. Het was niet alleen deze grote brand die het dorp moest doorstaan, want ook een zeer zware storm trok over het dorp, waarvan de kerk het heel moest verduren. Deze kerk wat een kruiskerk was, werd door het noodweer zo zwaar beschadigd, dat ongeveer een derde van het gebedshuis instortte. Nog waren de rampen voor de dorpelingen niet voorbij, want zo omstreeks het midden van de 18^e eeuw, toen vele inwoners weer eens ter visvangst getogen waren, vond er een grote scheepsramp plaats, waarvan gezegd werd dat de inwoners hierdoor zeer verarmden. Dat bleek wel want het aantal huizen was inmiddels geslonken tot 71. Ondanks naarstig speuren over het verleden van het dorp zijn wij er nog niet achter gekomen hoe de scheepsramp is ontstaan en wat de gevolgen voor de bewoners daarvan waren. Mogelijk dat een verder onderzoek in de toekomst meer klaarheid zal brengen.

Chris Lenstra